

Oppikurssi sosialismissa

Laatinut ALGERNON LEE

Julaistaan Rand-koulun kirjeenvaihtoläksyinä. Koulun luovalla Säkenille mukailtu

LÄKSY I.

JOHDANTO

A. KURSSIN TARKOTUS JA SUUNNITTELU.

Tässä kurssissa tulemme tutkimaan kansainvälisen sosialistiliikkeen edustamaa sosialismia. Syrjäytämme kaikki runolliset, mielikuvat, laholaiskummunit, kokeilusjirtolat ja utopilliset suunnitelmat, Platonista Ruskinin siirtolaan saakka, jotka pinta-puoliset kirjailijat usein sekoittavat kansainväliseen sosialismiin.

Me tutkimme sosialismia yhteiskunnallisen edistyksen teoriana, ny-

kyisen yhteiskunnan arvosteluna, yhteiskunnallisen uudestaan muodostamisen ihanteena ja joukkojen todellisenä liikkeenä — etenkin palkkatyöläisluokan. (Katso Hillquittin kirjaa "Sosialismi teoriana ja käytännössä", johdanto.) Kurssimme jakaantuu kolmeen pääosaan: 1. Yhteiskuntakehitys. 2. Talusteoria. 3. Sosialismin ihanne ja sosialistinen liike.

Ensiksi koetamme päästä ymmärtämään, mitenkä inhimillinen yhteiskunta syntyy — etsimme pääsyytä, joista johtuu toisiaan seuraavien ta-

loudellisten järjestelmien kehittymisen ja rappeutuminen sekä niiden yhteydessä olevien poliittisten, laillisten, siveydellisten, uskonnollisten, henkisten ja muitten yhteiskuntaelämän eri muotojen muuttuminen. Tämän yhteydessä joutuu käsiteltäväksemme materialistinen historialkäsitys ja luokkatalsteluteoria.

Tämän jälkeen tutkimme nykyistä järjestelmää — kapitalistista — lyhyesti silmäten sen alkuperää ja kasvua ja perinpohjaisemmin eritellen sen todellista toimintaa. Tässä jaksossa otamme käsiteltäväksemme kysymyksiä sellaisia kuin tavaroiden tuottaminen, hyödyke, hinta, arvo, pääoma, työvoima, palkat, yllärho (vuokra, korko ja voitto), teollisuuspulat, kilpailu ja keskittyminen, pääoman akkumulatiooni (kasaantuminen), kapitalismin laajentuminen.

Lopuksi tutkimme sosialistista liikettä — hieman sen historiaa, laajemmin sen lopullista tarkotusta, sen työohjelmaa ja sen poliittikkaa, joutuesaan ratkaisemaan kapitalistisen yhteiskunnan sille antamia problemeja.

Kaiken aikaa on meidän pidettävä mielessämme, että sosialismi ei ole Karl Marxin tai jonkun muun keksimä valmiiksi tehty suunnitelma. Teoreettiselta puoleltaan, tosiasioitten tieteelliseltä selittämislältään ja käytännölliseltä puoleltaan se on luonnollinen tulos kapitalististen olojen vaikutuksesta syntyneestä työläisten tietoisuudesta.

B. MUUTAMIA PÄÄPERUSTEITA.

Kyhtyessämme tutkimaan yhteiskunnallista kehitystä, meidän on tarkastettava muutamia tieteellisen ajattelun pääperusteita.

Jatkuva muuttuminen kaikkeudessa. — Maailmankaikkeudessa kaikki on aina muuttomassa. Tämä pitää paikkansa tähti- ja aurinkojärjestelmiin nähden, itse maapalloonkin, jokaiseen yksilölliseen oloon, kaikkiin kasvi- ja eläinlajeihin. Samoin myöskin kieliin, kirjallisuuteen, tieteisiin, uskontoihin, moraalisäädöksiin, taitteisiin, poliittisiin laitoiksiin, taloudellisiin järjestelmiin nähden. Jonkun erikoisen oloin normaallinen kehitys välttämättömästi johtaa sen lopulliseen tuhoutumiseen ja jonkun muun syntymiseen sen tilalle. Todellisesti emme pääse ymmärtämään jotakin seikkaa, elleimme tunne ei ainoastaan sitä määrättyä aikana, vaan myöskin sen alkuperän ja sen tarkotuksen.

Syy ja seuraus. — Muutokset eivät tapahdu sattumalta. Kaikissa seikoissa on määrätynlainainen järjestys. Jokainen tapahtuma välttämättömästi johtuu edellisistä tapahtumista ja välttämättömästi synnyttää uusia seurouksia. Mitä me kutsumme tieteiliseksi laiksi tai luonnon laiksi, on yksinkertaisesti sitä, kun yhdistämme huomattavissa olevat todelliset suhteet eri tapahtumien syitten ja seurausten välillä. Sen mahdollisuuden tunnustaminen, että jotakin tapahtumia syyttää, tekisi tieteen mahdolltomaksi. Viimeisen vuosisadan kuluessa olemme tulleet havaitsemaan, että tämä pitää paikkansa myöskin inhimilliseen toimintaan samoin kuin ulkonaiseen maailmaan nähden ja siten olemme muodostaneet yhteiskuntatieteitä samoin kuin fysiikaalisia ja luonnontieteitä. Jos yhteiskuntatieteet vielä eivät otakaan niin selvää ja varmoja kuin toiset, niin johtuu se siitä tosiasista, että yhteiskuntaelämän ilmiöt ovat monimutkaisempia ja vaikeimpia tutkia.

Aine ja aatteret. — Meidän koko henkinen elämäme on yhteistulos kokemukista — meidän omasta kokemuksestamme ja es-lisiemme kokemuksesta, joka on tullut osaksemme luonnollisen valston, tottumuksen ja tiedon muodossa, jota oprimme vanhemmitamme. Aine on olemassa, tiedämme sen tai ei. Aatteilla ei ole itsenäistä olemassaoloa; ne ovat meidän hermostossamme tai aivoissamme toimivan aineen kuvastusta tai tulosta. Tutkiessamme inhimillisiä toimintoja, meidän on siis selltettävä aatteita aineen kautta, eikä ainelta aatteitten kautta. Tämä on materialistinen tai tieteellinen järjestelmä, erotuksena ideologisesta menettelystä.

Ihminen ja eläin. — Ihminen on eläin, kaikista eläimistä täydellisin ja korkeimmalle kehittyinyt. Erässä suhteissa ihminen muistuttaa sangen läheltä eläintä; erässä toisissa suhteissa se suuresti eroaa kaikista niistä. Monella tavalla ihminen muistuttaa apinaa enemmän kuin hevosta tai tilkeriä. Mikä kaikista eniten erottaa ihmisen kaikista muista eläimistä? Onko se järjen omaaminen? Ei, muutamilla eläimillä on melkein yhtä korkealle kehittyinyt järki kuin alemmalla asteella olevalla ihmisellä. Onko se siitä tosiasista johtuva, että ihminen on yhteiskunnallinen olo? Ei aivan, sillä usea muikin eläin on yhteiskunnallinen — esim. mehiläiset,

muurahaiset, majavat, jossain määrin sudet, apinat, jotkut linnut jne. Kuitenkin tämä vastaus vie lähemmäksi totuutta. Inhimillinen yhteiskunta erittäytyy kaikista eläinyhteiskunnista enemmän kuin nämä erittäytyvät toisistaan. Tämä johtaa vastaukseen: 1. Ihmisellä yksinään on ajatuksellisia mielteltä esintuova puheäänellinen puhe; sen sijaan eläinten äänet ilmaisevat vain muutamia tunteita, kuten nälkää, rakkautta, vihaa, pelkoa, tuskaa; ihminen voi myöskin käyttää sanoja kuvaamaan esineitä, verrata tapahtumia ja lausua mielipiteitä. 2. Vain ihminen keksii työvälaineitä tuotantoa varten. Jotkut eläimet voivat kyllä käyttää työkaluja ja voivat tuottaa, kuten kerätä ruokavarastoja, laittaa asumuksia ym., mutta mikään eläin ei osaa tehdä työvälaineitä tuotantoa varten. Ihmisen järjen korkeampi kehittyminen on epäilemättä tulos hänen puheensa käyttämisestä, työvälaineitten keksimisestä ja käytöstä. Tämä tekee inhimillisen yhteiskunnan täydellisemmäksi ja edistyksekkäämmäksi, vastakohtaksi vaisto-omaiselle ja melkein muuttumattomalle yhteiskuntajärjestelmälle, jonka omaavat mehiläiset, muurahaiset, majavat ym.

Kahdellaista kehitystä.—Meidän on eritettävä kaksi jalka perintöä ja kaksi niihin yhdistynyttä kehityslajia. Sanomme, että ihminen perii pitkät sääret tai vahvat lihakset tai älykkäät silmät vanhemmiltaan. Tämä on orgaanista, elimellistä perintöä. Sanomme myöskin, että ihminen perii omaisuuden sisältään tai joltakin toiselta. Tämä on varsin toisenlaista perintöä. Viimeksimainitunlaisessa merkityksessä me perimme esimerkiksi tieteellisiä aatteita tai uskonnollisia mielteltä vanhemmiltaamme. Kasvi- ja eläinlajit kehittyvät ainoastaan elimellisen kehityksen kautta. Ympäristönsä vähemmän soveltuvat yksilöt kuolevat ennenaikojaan; lajit lisääntyvät paremmin soveltuvista jälkeläisistä; siten kukin seuraava polvi perii suuremman määrässä niitä elimellisiä ominaisuuksia. — Voimaa, nopeutta, rohkeutta tai varovaisuutta, älykkyyttä, erikoisia elimiä tai vaistoja ym. — jotka ovat edullisimpia oleviin oloihin. Epäilemättä ihmisenkin on tämän elimellisen kehityksen alainen; mutta se on liian hidasta, jotta sen huomaisi muutamassa sadassa sukupolvessa. Ihminen edistyy

pääasiassa yhteiskunnallisen kehityksen kautta. Nykyaikaisen hevosen ja sen sukupuuttoon kuolleen esi-isän, vliisikavioisen "eohippuksen" välinen eroavaisuus on kokonaan elimellistä eroavaisuutta. Sivistyneen ihmisen ja hänen alkuperäisen raakalais-esi-lsiensä välillä on varsin vähän elimellistä eroavaisuutta; pääeroavaisuudet ovat tietoisuudessa, tunteissa, tottumuksissa, tavoissa, laeissa jne., joita on koottu ja muokkailtu sekä luovutettu sukupolvesta sukupolveen. Tämä yhteiskunnallinen kehitys, niin erilainen ja niin paljon nopeampi elimellistä kehitystä, on ollut mahdollista työvälaineitten ja puhekielen kautta.

Yhteiskunnallinen kehitys. — Samaten kuin biologisti (elimillisen elämän ja elimistöjen tutkija) ottaa selville elimellisen kehityksen laeista, tarkastamalla ja vertaamalla kasveja ja eläimiä, samoin sosiologisti (yhteiskuntaelämän tutkija) ottaa selville yhteiskunnallisen kehityksen laeja, tarkastamalla ja vertaamalla inhimillisen elämän tosiseikkoja, menneitä ja nykyisiä. Tässä tarkastelussa me huomaamme eräänlaisen normaalian kehitysjärjestyksen, jota kaikki ihmiset pyrkivät seuraamaan. Esimerkiksi: Muutamat tammipuut kuolevat ennenkuin kypsyvät; muutamat kuhtuvat valon tai hedelmällisen maaperän puutteessa; kuitenkin me näemme eräänlaisen normaalian kasvujärjestyksen, jota kaikki tammet pyrkivät seuraamaan, terhosta ylöspäin. Niinpä muutamat ihmisrodun haarat ovat edistyneet nopeammin kuin toiset; kehitys on nopeistunut tai taantunut tai jonkun verran muuttunut kun jokin kansa on voinnut tai muuten vaihtanut yleimmällä tai alemmalla asteella olevaan toiseen kansaan; mutta ne ovat kaikki pyrkineet seuraamaan varmaa järjestystä raakalaisuudesta sivistykseen.

Luonnon- ja yhteiskunnalliset tiedet. — Luonnontieteitten tehtävänä on tutkia kasvien ja eläinten todellista elämää sekä yksilöinä että lajeina; päästä selville niitten kehityksen normaalisesta pyrkimyksestä; ja selittää poikkeukset, jotka ovat syntyneet erikoistilanteista erikoistapauksissa. Yhteiskunnallisten tai historiallisten tieteitten tehtävänä on tutkia ja verrata ihmisen yhteiskuntaelämän tosiseikkoja, menneitä ja nykyisiä; löytää kehityksen normaalian kulku; osottaa, mitkä erikoiset tilanteet ovat aiheut-

taneet tämän tai tuon yhteiskunnan kehittymään tavalla, joka hieman poikkeaa toisista; ja siten saattaa melldät käsittämään niitä voimia, jotka toimivat yhteiskunnassa, jossa me elämme.

Tieteen "käytännöllinen" tai hyödyllinen käyttö riippuu suuresti siitä, että se saattaa meidät ymmärtämään mitenkä olot ovat muodostuneet siksi kuin ovat, miten se auttaa meitä, enemmän tai vähemmän selvästi edeltäkäs in näkemään, miksi ne ovat muuttumassa, vieläpä muokkaamaan niitten tulevaa kehitystä, muuttamalla niitä olosuhteita, joiden alaisina ne toimivat. Silten meidän tieteellinen ymmärtämisemme kasvi- ja eläinlajeista on lisännyt meidän voimaamme luoda uusia kotikasvivilajeja ja eläimiä, tarpeittemme mukaisesti. Samalla tavalla, mitä paremmin ymmärrämme inhimillisen yhteiskunnan kehityksen nykyiseen muotoonsa, sitä paremmin voimme osottaa sen tulevaa suuntaa ja johtaa sen urille, jotka ovat edullisimpia ihmisonnelle. Vaikka ihmisen yhteiskunnallinen kehitys muinoin oli melkein yhtä sokeata ja tiedotonta kuin kasvien ja eläinten elimellinen kehitys, historiallisen tieteen tutkiminen on nykyään tekemässä yhteiskuntakehityksen itsetietoiseksi ja tarkoituksenmukaiseksi. Sen sijaan, että ajautuisimme virran mukana, alamme nyt olla kykeneviä ohjaamaan kulkaamme.

LUKEMISOHJEITA.

Seuraavia, varsinaisia luentoja varuten olisi edullista, että luento- ja keskusteluseuralaiset jakaisivat kullekin luettavaksi mm. seuraavia teoksia; Kautsky, Siveysoppi (aluksi tutustuttava osaan, joka koskettelee materialistista, historiankäsitystä). Engels, Perheen ja yksityisomaisuuden alkuperä (alkuosa), Bebel, Nainen ja sosialismi (alkuosa), Bölsche, Ihmisen polveutuminen, Meyers, Maailman lu-

minen, Svante Arrhenius, Maailmojen kehitys, ja jos suinkin on saatavissa Maailman Historian ensi niteen 1 ja 2 luku.

Kukin oppilas voi lukeakseen saamansa teoksen perusteella valmistaa kysymyksestä pienehkön esitelmän ja esittää sen seuran kokouksessa. Esitelmän, samoin kuin tämän kurssin perusteella on sen jälkeen keskusteltava. Seuraavien luentojen yhteydessä, jotka yksityiskohtaisemmin käsittelevät tässä johdannossa olevia seikkoja, määritellään tarkemmin sivut, joista kuhunkin kysymyksessä olevaan kohtaan saa parhaiten lisätietoja. Keskustelu- ja luentoseurojen on nyt vain ripeästi valmistuttava toimintaan. Ensi Säkenissä julaistaan jo kaksi luentoa.

KESKUSTELTAVAKSI.

1. Onko kahdennenkymmenen vuosisadan työlläiselle ajanhukkaa tutkia ihmisrodun aikuisimpia vaihteita? Eilei, niin miksi ei?
2. Koeta muistella ulkoa tämän kurssin pääasiallinen jako, (joka selostettiin tämän luennon alussa).
3. Esimerkillä valaise väite, että jonkin olion luonnollinen kehitys johtaa sen omaan häviämiseen.
4. Onko yksilöllisen ihmisolennon teoilla syitä? Esitä esimerkkejä.
5. Myönnätkö, että kaikki meidän nykyiset käsityksemme johtuvat kokemuksesta? Älä hyväksytä väitettä, ajattelematta sitä perusteellisesti.
6. Mitkä ovat päätavoaisuudet mehiläisten tai muurahaisien ja inhimillisen yhteiskunnan välillä?
7. Erotta yhteiskunnallinen kehitys elimellisestä kehityksestä.
8. Millä tavoin puhekieli ja työvälitteinen käyttö ja keksiminen on auttanut ihmistä kehittymään erilailla kuin eläin? Mikä on eroavaisuus ihmisen suhtaantumisesta ympäristöönsä ja eläimen suhtaantumisesta omaan ympäristöönsä?